

ОЦІНКА ВПЛИВУ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ АКТИВНОСТІ МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ АГРОБІЗНЕСУ РАЙОНІВ ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА СУКУПНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ

Присвячена комплексній оцінці ефективності використання потенціалу малих підприємств агробізнесу, з урахуванням впливу всіх його складників. Наведено результати оцінки у відповідності з запропонованою методикою та визначено активність малих підприємств агробізнесу міст та районів Житомирської області

Постановка проблеми. Соціально-економічний розвиток регіонів України в умовах трансформаційного періоду визначається ефективністю використання економічного потенціалу даної території. Актуальність теми дослідження обумовлена проблемами кардинального підвищення рівня конкурентоспроможності малих підприємств агробізнесу в Україні за умов сучасних світогосподарських відносин.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Відомі теоретичні та методичні розробки з проблематики оцінки ефективності використання окремих складових економічного потенціалу країни, регіону, території. Так, дане питання розглянуто у працях таких вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів, як А.А. Задоя, В.В. Максимов, В.П. Руденко, А.І. Татаркіна, Д.К. Шевченко, А.Н. Тищенко, І.А. Косач та інші.

Проте, основні здобутки зарубіжних та вітчизняних вчених, присвячених цій теорії, розглядають основи формування кластерної моделі в регіональній економіці, не виокремлюючи особливості її застосування для малого підприємництва.

Мета дослідження. Відповідно метою аналізу є визначення наукових та методичних засад функціонування малих підприємств агробізнесу в контексті ефективності їх економічного внеску у розвиток Житомирської області.

Викладення основного матеріалу дослідження.

Дослідити проблему оцінки рівня підприємницької активності окремих територій можливо за допомогою методології багатомірного порівняльного аналізу. Теорія та практика подібної оцінки представлена в роботах польського економіста Веслава Плюта [5, с. 6]. Дослідження економічних явищ відбувається за допомогою різноманітних прийомів та методів, що використовуються для виявлення закономірностей у статистичних сукупностях, одиниці яких описуються відносно багато чисельним набором ознак. Таким чином, ми отримуємо можливість проведення різноманітних зіставлень на багатовимірних об'єктах.

Запропонована методологія відповідає такому об'єкту дослідження, як регіональна економіка, де явища є багато чисельними, а ознаки, що їх описують, багатовимірними. Проведемо оцінку рівня підприємницької активності підприємств малого бізнесу в адміністративних районах Житомирської області, використовуючи в якості вихідних статистичні дані 2009 року.

Підготовчим етапом проведення розрахунків є формування матриці спостережень, табл. 1. Відібрані ознаки уособлюють рівень розвитку підприємницької активності на конкретній території.

Таблиця 1. Приклад матриці спостережень за діяльністю малих підприємств агробізнесу

		Кількість підприємств, що мали обсяги виробництва, од.	Обсяги виробленої (реалізованої) продукції, млн. грн.	Витрати на вир-во продукції, млн. грн.	Середня чисельність робітників, чол.	Фонд оплати праці, млн. грн.	Валові капітальні інвестиції, тис. грн.	Фінансовий результат від звичайної діяльності до оподат-ння, млн. грн.
		X_{11}	X_{12}	X_{13}	X_{14}	X_{15}	X_{16}	X_{17}
Міста	X_{11}							
...	...							
Райони	X_{n1}							

Таким чином, ми маємо множину адміністративних районів, що складається з n-елементів ($X_{11}...X_{n1}$) та m-ознак, що їх описують ($X_{11}...X_{n1}$). Тоді кожен елемент матриці можна інтерпретувати як точку n-вимірного простору з координатами, рівними значенням m ознак для досліджуваної одиниці, табл. 2.

Ознаки, що включені в матрицю спостережень, неоднорідні, оскільки описують різні властивості об'єктів (адміністративних районів). Крім того, відрізняються їхні одиниці виміру, що ускладнює виконання арифметичних дій. Тому підготовчим кроком є арифметичне перетворення – стандартизація ознак.

Таблиця 2. Матриця спостережень за діяльністю малих підприємств агробізнесу Житомирської області у 2009 р.

		Кількість під-ств, од.	Обсяги реалізації, тис.грн.	Витрати на вир-во, тис. грн.	Середня чисельність працівників, чол.	ФОП, тис. грн..
		X_{11}	X_{12}	X_{13}	X_{14}	X_{15}
	1	3	4	5	6	7
м.Житомир	X_{11}	16	2912	3959,6	88	1063,1
м.Бердичів	X_{21}	3	1216,7	1193,6	30	388,9
м.Коростень	X_{31}	5	773,3	728,5	14	142,4
м.Малин	X_{41}	6	435	15326,3	19	62,6
м.Нов.-Волинський	X_{51}	3	116,9	579,3	12	156,9
Андрушівський	X_{61}	27	35184,3	46143,9	318	4077,2
Баранівський	X_{71}	34	6656,1	9721,5	339	2198,7
Бердичівський	X_{81}	36	54808,4	55976,4	351	3966,7
Брусилівський	X_{91}	24	18562,4	19296,5	269	3727,1
Вол.-Волинський	X_{101}	36	11065,3	13383	314	1832,4
Ємільчинський	X_{111}	26	5834	8189	370	1776,2
Житомирський	X_{121}	40	19107,4	25369,5	339	3622,4
Коростенський	X_{131}	31	20251,5	20952,6	426	2451,3
Коростишівський	X_{141}	29	5439	20623,5	206	1106
Лугинський	X_{151}	20	1983,1	3548,1	117	784,2
Любарський	X_{161}	32	31497,7	34033,4	315	2825,4
Малинський	X_{171}	24	13445,5	17590	171	1404,7
Народицький	X_{181}	22	4345,3	6423,7	227	895,5
Нов.-Волинський	X_{191}	32	8116,4	11412,9	328	1513,8

Продовження табл. 2

1	2	3	4	5	6	7
Овруцький	X ₂₀₁	23	6693,9	8340	257	1372,3
Олевський	X ₂₁₁	36	4515,6	8639,3	355	2957,6
Попільнянський	X ₂₂₁	19	22616,3	16046,5	122	1676,9
Радомишльський	X ₂₃₁	35	3636	9382,5	132	1035,7
Романівський	X ₂₄₁	21	5291	6886,1	146	1369,6
Ружинський	X ₂₅₁	16	17293	19180,9	196	1994,4
Червоноармійський	X ₂₆₁	36	6043,1	10830,5	274	1699,4
Черняхівський	X ₂₇₁	34	4920,4	7444,9	242	1933
Чуднівський	X ₂₈₁	24	31826,3	45987,2	324	3547,2

Процедура стандартизації ознак призводить не лише до елімінування одиниць виміру, але й до вирівнювання значень ознак. Стандартизація первинних даних виконується для того, щоб середні значення всіх ознак були рівними 0, і всі ознаки мали однакову дисперсію, що дорівнює 1.

Для такого перетворення використовують формулу [5, с. 10]:

$$Z_{i,k} = \frac{X_{i,k} - \bar{X}}{\sigma} \quad (1)$$

Таблиця 3. Стандартизована матриця спостережень за діяльністю малих підприємств агробізнесу Житомирської області у 2009 р.

Райони		Кількість під- ств, од.	Обсяги реалізації, тис.грн.	Витрати на виробництво, тис. грн.	Середня чисельність працівників, чол.	ФОП, тис. грн..
		X ₁₁	X ₁₂	X ₁₃	X ₁₄	X ₁₅
м.Житомир	X ₁₁	-0,69	-0,55	-0,40	-1,31	-0,30
м.Бердичів	X ₂₁	-1,99	-0,89	-0,64	-1,65	-1,28
м.Коростень	X ₃₁	-1,79	-0,98	-0,69	-1,75	-1,64
м.Малин	X ₄₁	-1,69	-1,04	0,63	-1,72	-1,76
м.Нов.-Волинський	X ₅₁	-1,99	-1,11	-0,70	-1,76	-1,62
Андрушівський	X ₆₁	0,41	5,93	3,41	0,06	4,08
Баранівський	X ₇₁	1,11	0,21	0,12	0,19	1,35
Бердичівський	X ₈₁	1,31	9,87	4,29	0,26	3,92
Брусилівський	X ₉₁	0,11	2,60	0,99	-0,23	3,57
Вол.-Волинський	X ₁₀₁	1,31	1,09	0,45	0,04	0,81
Ємільчинський	X ₁₁₁	0,31	0,04	-0,01	0,37	0,73
Житомирський	X ₁₂₁	1,71	2,70	1,54	0,19	3,42
Коростенський	X ₁₃₁	0,81	2,93	1,14	0,70	1,71
Коростишівський	X ₁₄₁	0,61	-0,04	1,11	-0,60	-0,24
Лугинський	X ₁₅₁	-0,29	-0,73	-0,43	-1,13	-0,71
Любарський	X ₁₆₁	0,91	5,19	2,32	0,04	2,26
Малинський	X ₁₇₁	0,11	1,57	0,83	-0,81	0,19
Народицький	X ₁₈₁	-0,09	-0,26	-0,17	-0,48	-0,55
Нов.-Волинський	X ₁₉₁	0,91	0,50	0,28	0,12	0,35
Овруцький	X ₂₀₁	0,01	0,21	0,00	-0,30	0,15
Олевський	X ₂₁₁	1,31	-0,22	0,03	0,28	2,45
Попільнянський	X ₂₂₁	-0,39	3,41	0,69	-1,10	0,59
Радомишльський	X ₂₃₁	1,21	-0,40	0,09	-1,04	-0,34
Романівський	X ₂₄₁	-0,19	-0,07	-0,13	-0,96	0,14
Ружинський	X ₂₅₁	-0,69	2,34	0,98	-0,66	1,05
Червоноармійський	X ₂₆₁	1,31	0,08	0,22	-0,20	0,62
Черняхівський	X ₂₇₁	1,11	-0,14	-0,08	-0,39	0,96
Чуднівський	X ₂₈₁	0,11	5,26	3,39	0,10	3,31

Таким чином, ми отримуємо наступну, вже стандартизовану, матрицю спостережень, табл. 3.

Після проведення стандартизації змінних переходимо до розрахунку елементів матриці відстаней для обраного дослідження, з урахуванням усіх елементів матриці спостережень, табл. 4.

Умовою побудови матриці відстаней між об'єктами є наступне: більше число у ній повинно означало більшу відмінність між об'єктами, а менше число – меншу. Матриці такого типу матимуть вигляд "об'єкт х об'єкт", тобто у нашому випадку ми отримуємо матрицю 28x28.

де, $Z_{i,k}$ – стандартне значення ознаки k для одиниці i ; $X_{i,k}$ – значення ознаки k для одиниці i ; $\bar{X}$ – середнє арифметичне значення ознаки k ; σ – стандартне відхилення ознаки k .

Відмітимо, що сучасний етап розвитку програмного забезпечення дозволяє використовувати як інструментарій економічних досліджень системи стандартні пакети, наприклад, SPSS, MAPLE, MathCD, MathLab та, зокрема, пакет STATISTICA. Всі розрахунки, наведені у даній статті ми проводили за допомогою програмного модуля STATISTICA та Microsoft Exce, що дозволило з високою точністю та швидкістю отримати результати.

Таблиця 4. Стандартизована матриця відстаней у 2009 році

0,0	1,7	1,9	2,1	2,0	8,9	3,0	12,4	5,35	3,2	2,3	6,01	4,98	2,2	0,6	7,16	2,67	1,1	2,6	1,6	3,8	4,21	2,0	0,9	3,53	2,6	2,4	7,98
1,7	0,0	0,4	1,4	0,4	10,0	4,7	13,5	6,69	4,8	3,8	7,54	6,34	3,6	1,9	8,34	3,94	2,5	4,1	3,1	5,4	5,16	3,5	2,6	4,60	4,3	4,1	9,09
1,9	0,4	0,0	1,3	0,2	10,3	4,8	13,7	6,97	4,9	4,0	7,75	6,53	3,6	1,9	8,53	4,08	2,5	4,2	3,2	5,6	5,34	3,5	2,7	4,84	4,4	4,3	9,33
2,1	1,4	1,3	0,0	1,4	9,9	4,8	13,3	6,87	4,8	4,0	7,54	6,34	3,2	2,2	8,23	3,84	2,6	4,1	3,2	5,6	5,24	3,4	2,8	4,64	4,3	4,3	8,92
2,0	0,4	0,2	1,4	0,0	10,4	5,0	13,8	7,09	5,1	4,1	7,90	6,69	3,8	2,1	8,69	4,26	2,7	4,4	3,4	5,7	5,50	3,7	2,9	4,97	4,5	4,4	9,46
8,9	10,0	10,3	9,9	10,4	0,0	7,2	4,1	4,17	6,6	7,6	4,01	4,51	7,8	9,2	2,30	6,45	8,5	7,3	7,8	7,3	5,28	8,5	8,1	5,45	7,6	7,7	1,07
3,0	4,7	4,8	4,8	5,0	7,2	0,0	10,8	3,55	1,1	1,0	3,59	2,99	2,1	3,0	5,53	2,39	2,4	1,1	1,7	1,2	3,88	2,2	2,1	3,06	0,9	0,8	6,41
12,4	13,5	13,7	13,3	13,8	4,1	10,8	0,0	8,10	10,1	11,2	7,71	7,96	11,3	12,7	5,36	9,87	12,0	10,8	11,3	11,1	8,40	12,0	11,7	8,99	11,1	11,3	4,89
5,3	6,7	7,0	6,9	7,1	4,2	3,5	8,1	0,00	3,4	4,0	1,75	2,22	4,7	5,7	3,31	3,58	5,2	4,0	4,3	3,4	3,26	5,2	4,6	2,69	4,1	4,1	3,61
3,2	4,8	4,9	4,8	5,1	6,6	1,1	10,1	3,41	0,0	1,6	3,28	2,32	1,9	3,2	4,75	1,71	2,5	0,9	1,8	2,2	3,11	2,2	2,3	2,53	1,1	1,4	5,80
2,3	3,8	4,0	4,0	4,1	7,6	1,0	11,2	4,00	1,6	0,0	4,32	3,32	1,8	2,3	5,90	2,19	1,6	0,9	1,0	2,0	3,81	2,0	1,5	2,91	1,2	1,1	6,75
6,0	7,5	7,8	7,5	7,9	4,0	3,6	7,7	1,75	3,3	4,3	0,00	2,05	4,8	6,2	2,97	3,97	5,6	4,1	4,7	3,5	3,91	5,3	5,1	3,54	4,1	4,2	3,54
5,0	6,3	6,5	6,3	6,7	4,5	3,0	8,0	2,22	2,3	3,3	2,05	0,00	3,8	5,1	2,69	2,66	4,4	3,0	3,6	3,5	2,53	4,4	4,1	2,22	3,4	3,6	3,73
2,2	3,6	3,6	3,2	3,8	7,8	2,1	11,3	4,68	1,9	1,8	4,79	3,80	0,0	2,0	5,97	1,77	1,5	1,4	1,4	3,1	3,74	1,3	1,6	3,01	1,5	1,8	6,83
0,6	1,9	1,9	2,2	2,1	9,2	3,0	12,7	5,69	3,2	2,3	6,20	5,14	2,0	0,0	7,37	2,82	0,9	2,5	1,6	3,9	4,49	1,7	1,1	3,86	2,5	2,4	8,27
7,2	8,3	8,5	8,2	8,7	2,3	5,5	5,4	3,31	4,7	5,9	2,97	2,69	6,0	7,4	0,00	4,58	6,7	5,5	6,0	5,9	3,41	6,7	6,4	3,80	5,8	6,0	1,71
2,7	3,9	4,1	3,8	4,3	6,5	2,4	9,9	3,58	1,7	2,2	3,97	2,66	1,8	2,8	4,58	0,00	2,2	1,7	1,7	3,4	1,97	2,4	1,9	1,42	2,1	2,4	5,54
1,1	2,5	2,5	2,6	2,7	8,5	2,4	12,0	5,15	2,5	1,6	5,58	4,39	1,5	0,9	6,71	2,25	0,0	1,7	0,9	3,4	4,00	1,5	0,9	3,32	1,9	1,9	7,64
2,6	4,1	4,2	4,1	4,4	7,3	1,1	10,8	4,00	0,9	0,9	4,06	2,98	1,4	2,5	5,46	1,73	1,7	0,0	1,1	2,3	3,45	1,7	1,7	2,75	0,7	1,1	6,46
1,6	3,1	3,2	3,2	3,4	7,8	1,7	11,3	4,29	1,8	1,0	4,73	3,58	1,4	1,6	5,96	1,68	0,9	1,1	0,0	2,7	3,42	1,6	0,8	2,63	1,4	1,4	6,87
3,8	5,4	5,6	5,6	5,7	7,3	1,2	11,1	3,44	2,2	2,0	3,46	3,49	3,1	3,9	5,90	3,41	3,4	2,3	2,7	0,0	4,68	3,1	3,0	3,79	1,9	1,7	6,60
4,2	5,2	5,3	5,2	5,5	5,3	3,9	8,4	3,26	3,1	3,8	3,91	2,53	3,7	4,5	3,41	1,97	4,0	3,4	3,4	4,7	0,00	4,3	3,6	1,31	3,9	4,0	4,45
2,0	3,5	3,5	3,4	3,7	8,5	2,2	12,0	5,19	2,2	2,0	5,26	4,43	1,3	1,7	6,65	2,44	1,5	1,7	1,6	3,1	4,28	0,0	1,5	3,74	1,4	1,5	7,67
0,9	2,6	2,7	2,8	2,9	8,1	2,1	11,7	4,55	2,3	1,5	5,11	4,11	1,6	1,1	6,35	1,93	0,9	1,7	0,8	3,0	3,61	1,5	0,0	2,86	1,8	1,6	7,21
3,5	4,6	4,8	4,6	5,0	5,5	3,1	9,0	2,69	2,5	2,9	3,54	2,22	3,0	3,9	3,80	1,42	3,3	2,7	2,6	3,8	1,31	3,7	2,9	0,00	3,2	3,3	4,55
2,6	4,3	4,4	4,3	4,5	7,6	0,9	11,1	4,13	1,1	1,2	4,09	3,35	1,5	2,5	5,78	2,14	1,9	0,7	1,4	1,9	3,87	1,4	1,8	3,17	0,0	0,6	6,75
2,4	4,1	4,3	4,3	4,4	7,7	0,8	11,3	4,06	1,4	1,1	4,18	3,58	1,8	2,4	6,01	2,35	1,9	1,1	1,4	1,7	4,01	1,5	1,6	3,26	0,6	0,0	6,93
8,0	9,1	9,3	8,9	9,5	1,1	6,4	4,9	3,61	5,8	6,8	3,54	3,73	6,8	8,3	1,71	5,54	7,6	6,5	6,9	6,6	4,45	7,7	7,2	4,55	6,8	6,9	0,00

В отриманій матриці відстаней число в кожній комірці еквівалентне геометричній відстані між об'єктами. Найбільша відстань між Бердичівським районом та м. Нов.-Волинський (13,8), найменша – між Лугинським районом та м. Житомир (0,6).

Найчастіше використовується розрахунок середньої абсолютної різниці значення ознак [5, с. 11]:

$$C_{rs} = \frac{1}{r} \sum_{k=1}^n |z_{rk} - z_{sk}|, \quad (2)$$

(r, s = 1, 2, ..., w)

де, C_{rs} – відстань між окремими точками одиниці та точкою $P0$, що відображає еталон розвитку відстань між окремими точками одиниці та точкою $P0$, що відображає еталон розвитку;

Zrk – стандартне значення ознаки k в період r ;

Zsk – стандартне значення відхилення ознаки k при даному значенні s ;

n_i – число ознак;

w – число одиниць.

Отримані відстані слугують вихідними величинами, що використовуються при розрахунку рівня розвитку, в нашому випадку, підприємницької активності районів Житомирської області.

Відстань між окремими точками-одиницями та точкою 0, що являє еталон розвитку, позначається C_{i0} та розраховується наступним чином [5, с. 17]:

$$C_{i0} = \left[\sum_{k=1}^n (z_{ik} - z_{0k})^2 \right]^{\frac{1}{2}}, \quad (i = 1, \dots, w) \quad (3)$$

Отримані відстані є вихідними величинами, що використовуються при розрахунку показника рівня розвитку:

$$d_i^* = \frac{C_{i0}}{C_0}, \quad (4)$$

де

$$C_0 = C_c + 2S_c \quad (5)$$

$$C_c = \frac{1}{w} \sum_{i=1}^w C_{i0} \quad (6)$$

$$S_c = \left[\frac{1}{w} \sum_{i=1}^w (C_{i0} - C_c)^2 \right]^{\frac{1}{2}} \quad (7)$$

де, D_i – значення рівня розвитку економічного явища; C_{i0} – відстань між точкою i та еталоном розвитку 0; C_0 – сума середнього значення та стандартизованим відхиленням еталону.

На практиці найчастіше використовують модифікований показник розвитку:

$$d_i = 1 - \frac{C_{i0}}{C_0} \quad (8)$$

Показник d_i пояснюється наступним чином: наведена одиниця тим більш розвинена, чим більшим є значення показника. За допомогою показника рівня розвитку можливо оцінити досягнутий за певний період часу "середній" рівень значення ознак, що характеризують економічне явище [5, с. 21].

В табл. 5. Представлені результати оцінки рівня підприємницької активності, відповідно у 2009 р.

Таблиця 5. Комплексна оцінка підприємницької активності малих сільськогосподарських підприємств в адміністративних районах Житомирського регіону

№ з/п	Міста та райони регіону	Значення показника розвитку	Рейтинг
1	м.Житомир	0,18	23
2	м.Бердичів	0,17	24
3	м.Коростень	0,16	26
4	м.Малин	0,19	21
5	м.Нов.-Волинський	0,16	27
6	Андрушівський	0,60	7
7	Баранівський	0,30	13
8	Бердичівський	0,56	8
9	Брусилівський	0,64	4
10	Вол.-Волинський	0,36	11
11	Ємільчинський	0,26	16
12	Житомирський	0,66	2
13	Коростенський	0,61	6
14	Коростишівський	0,27	28
15	Лугинський	0,16	25
16	Любарський	0,65	3
17	Малинський	0,38	10
18	Народицький	0,19	22
19	Нов.-Волинський	0,29	14
20	Овруцький	0,24	18
21	Олевський	0,34	12
22	Попільнянський	0,69	1
23	Радомишльський	0,22	19
24	Романівський	0,21	20
25	Ружинський	0,50	9
26	Червоноармійський	0,27	15
27	Черняхівський	0,25	17
28	Чуднівський	0,63	5

Проведені розрахунки дозволяють проранжувати адміністративні одиниці та виділити групи міст та районів, що характеризуються високим, середнім та низьким рівнем підприємницької активності (табл. 6).

Таблиця 6. Групування адміністративних районів Житомирського регіону за рівнем підприємницької активності малих підприємств агробізнесу у 2009 р.

Група	Рівень активності	Регіони
0,62 і вище	Високий ступінь підприємницької активності	Попільнянський, Житомирський, Любарський, Брусилівський, Чуднівський
0,61 – 0,27	Середній ступінь підприємницької активності	Коростенський, Андрушівський, Бердичівський, Ружинський, Малинський, Вол.-Вольський, Олевський, Баранівський, Нов.-Вольський, Червоноармійський
0,26 і нижче	Низький ступінь підприємницької активності	Ємільчинський, Черняхівський, Овруцький, Радомишльський, Романівський, м.Малин, Народицький, м.Житомир, м. Бердичів, Лугинський, м.Коростень, м. Нов.-Волинський, Коростишівський

За результатами проведеного аналізу, для більш наочного представлення ситуації, що склалася в районі з точки зору ступеня підприємницької активності, пропонуємо звернути увагу на рис. 1.

Рис. 1. Рівень активності малих сільськогосподарських підприємств Житомирського району у 2009 р.

Висновки та перспективи подальших досліджень.

Аналіз розвитку малих підприємств агробізнесу за адміністративними одиницями свідчить про відокремлення міст та районів області, які забезпечують низький ступінь підприємницької активності та не забезпечують особливого внеску у ВРП (внутрішній регіональний продукт).

Динаміка показника підприємницької активності фіксує покращення ситуації з розвитку малих сільськогосподарських підприємств у значній більшості адміністративних районів області.

Поглиблений аналіз отриманих результатів не вказує на пряму залежність рівня розвитку малих підприємств агробізнесу та районування, проте, у містах спостерігається низький рівень підприємницької активності малих сільськогосподарських підприємств, окрім того, все ж таки можна побачити деяку залежність розвитку від географічного розташування, адже північній частині області притаманне більше спадаючих тенденцій;

Також відсутня суттєва диференціація показника підприємницької активності в розрізі сформованих груп рейтингового ряду.

Перевагами розроблених науково-методичних основ оцінки ефективності використання економічного потенціалу малих підприємств агробізнесу Житомирської області є:

- базою усіх розрахунків є офіційні дані Держкомстату України;

- можлива оцінка як ефективності використання окремих складових економічного потенціалу Житомирської області, так і отримання інтегрального показника рівня його використання, з урахуванням внеску кожного досліджуваного показника в інтегральну оцінку;

- можливість прийняття стратегічних управлінських рішень щодо конкурентоспроможності окремих міст та районів Житомирської області, та визначення пріоритетних напрямків розвитку для відстаючих.

Щодо перспектив подальшого дослідження в даній площині, ми бачимо проведення оцінки ступеня використання містами та районами їхнього економічного потенціалу з метою винайдення резервів підвищення ефективності їх функціонування.

Список літературної літератури:

1. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс] / <http://www.ukrstat.gov.ua>.
2. Задоя А.А. Народнохозяйственный потенциал и интенсивное воспроизводство / А.А. Задоя – К.: Вища школа, 1986. – 154 с.
3. Косач І.Л. Мале підприємство в контексті кластерної моделі регіональної економіки / І.Л. Косач // Науковий вісник ЧДІЕУ. – 2008. – № 1. – С. 116-126.
4. Максимов В.В. Економічний потенціал регіона (аналіз, оцінка и использование) / В.В. Максимов – Луганск: Изд-во ВНУ им. В. Даля, 2002. – 360 с.
5. Плюта В. Сравнительный многомерный анализ в экономических исследованиях: методы таксономии и факторного анализа / В. Плюта; Пер. с польск. В.В. Иванова. – М.: Статистика, 1980. – 151 с.
6. Руденко В.П. Географія природно-ресурсного потенціалу України / В.П. Руденко – К.: М. Академія, 1999. – 508 с.
7. Социально-экономический потенциал региона: проблемы оценки, использования и управления / [Под ред. А.И. Татаркина]. – Екатеринбург: Институт экономики УрО РАН, 1997. – 380 с.
8. Тищенко А.Н. Стратегия управления развитием предприятия / А.Н. Тищенко, О.С. Головка – Харьков: ЭДЭНА, 2003. – 198 с.
9. Шевченко Д.К. Проблемы эффективности использования экономического потенциала / Д.К. Шевченко – Владивосток: Изд-во Дальневост. ун-та, 1984. – 156 с.

ТКАЧУК Ганна Юріївна – старший викладач Житомирського державного технологічного університету

Наукові інтереси:

- економіка сільського господарства та АПК;
- аналітичні дослідження в економіці